

Konkurences aspekti publisku personu darbībā: kapitālsabiedrību veidošana un konkurences neitralitātes ievērošana

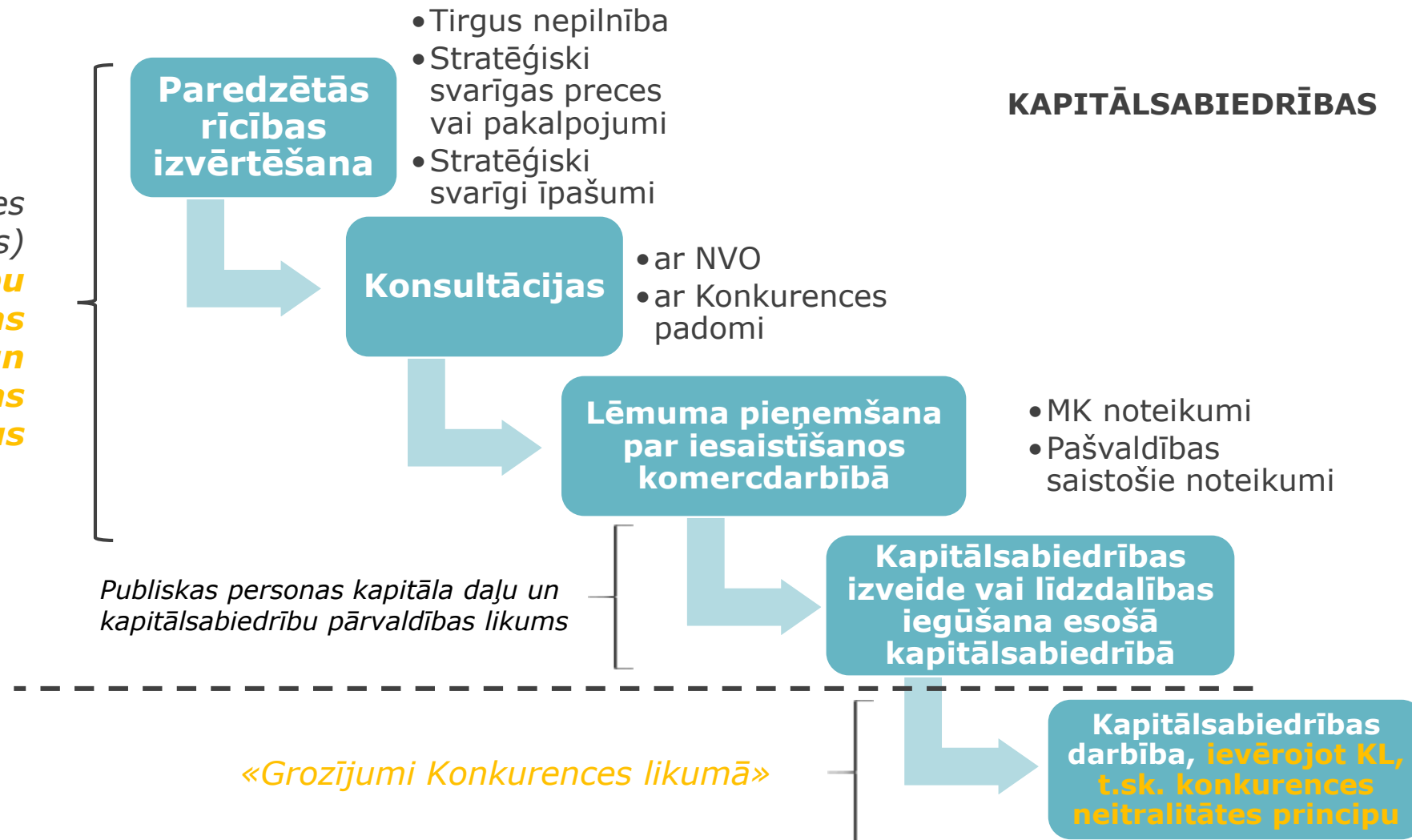

Konkurences padome

Ventspilī
2019. gada 8. novembrī

VPIL 88.p. un KL grozījumu piemērošana

Tikai Valsts pārvaldes
iekārtas likums (88.pants)
**skar kapitālsabiedrību
dibināšanas, līdzdalības
pārvērtēšanas un
darbības paplašināšanas
jautājumus**

Publisku personu kapitālsabiedrību veidošana, dibināšana, paplašināšana, VPIL 88.pants

Kad drīkst?

Tirgus nepilnības novēršanai

Ir pieprasījums pēc precēm/pakalpojumiem, bet **nav komersantu**, kas to var nodrošināt

Ir komersanti, bet **apgrūtināta preču/pakalpojumu saņemšana**

Stratēģiski svarīgu preču/pakalpojumu nodrošināšanai

To ierakstīšana politikas plānošanas dokumentos/normatīvajos aktos neizslēdz nepieciešamību publiskai personai veikt izvērtējumu par PPK.

To nodrošināšanu var uzdot veikt arī privātajiem!

Stratēģiski svarīgu īpašumu apsaimniekošanai

Sabiedriski nozīmīgi nekustamie īpašumi, valsts ierobežotais resurss (infrastruktūras objekti), ģeogrāfiskās vietas – dabas parki, rezervāti, dabas resursi utt.

Kas jādara, pirms pieņem lēmumu par PPK?

Tirgus izpēte, konsultācijas!!!

Ekonomiskais izvērtējums

- Kas būs konkrētās preces/pakalpojuma saņēmēji
- Vai pastāv kādi šķēršļi, kas liegtu konkrēto preci/pakalpojumu iepirkt no privātajiem komersantiem
- Vai iespējams veikt komercdarbību veicinošus pasākumus, nevis uzreiz dibināt
- Vai lēmums par līdzdalību kapitālsabiedrībā (t.sk. darbības paplašināšanu) nelikvidē stimulu privātās uzņēmējdarbības attīstībai
- Utt.

Ietekmes uz konkurenci izvērtējums

- Vai tirgū ir konkurenti (esošie, potenciālie)
- Vai ir apstākļi, kas ierobežo jaunu tirgus dalībnieku ienākšanu
- Vai kapitālsabiedrības darbība tirgū var ietekmēt konkurenci
- Vai pastāv konkurenci mazāk ietekmējoša alternatīva
- Vai kapitālsabiedrības darbība/ienākšana tirgū ir pamatota
- Vai ir izvērtēti iespējamie konkurences neitralitātes riski un paredzēti pasākumi to novēršanai

«*Case study*»

Veco ļaužu pansionāts

Pirmā daļa - dibināšana

Situācijas izklāsts

Pašvaldības X teritorijā palielinās to veco ļaužu skaits, kas dzīvo vieni un nespēj par sevi rūpēties. Iedzīvotāji zina teikt, ka tuvējos pensionātos vietu neesot. Tepat ir tukša pamatskola, kurai jau vairāk nekā gadu nav atrasts pielietojums. Pašvaldība nolemj uzsākt projektu «Veco ļaužu pensionāts».

Ekonomiskais, t.sk. konkurences izvērtējums

Konsultējamies, pētām tirgu!

**Vai konkrēto
pakalpojumu nevar
iepirkt no privātajiem
komersantiem?**

**Iespējas veikt
komercdarbību
veicinošus pasākumus**

**Vai netiek bremsēta, vai
otrādi – pastāv iespējas
stimulēt privātās
uzņēmējdarbības
attīstību?**

Juridiskais izvērtējums

**Privāto gribētāju nav,
darām paši – tirgus
nepilnība**

**Varbūt tuvējās
pašvaldības vēlas darīt
to kopā –
apvienojoties?**

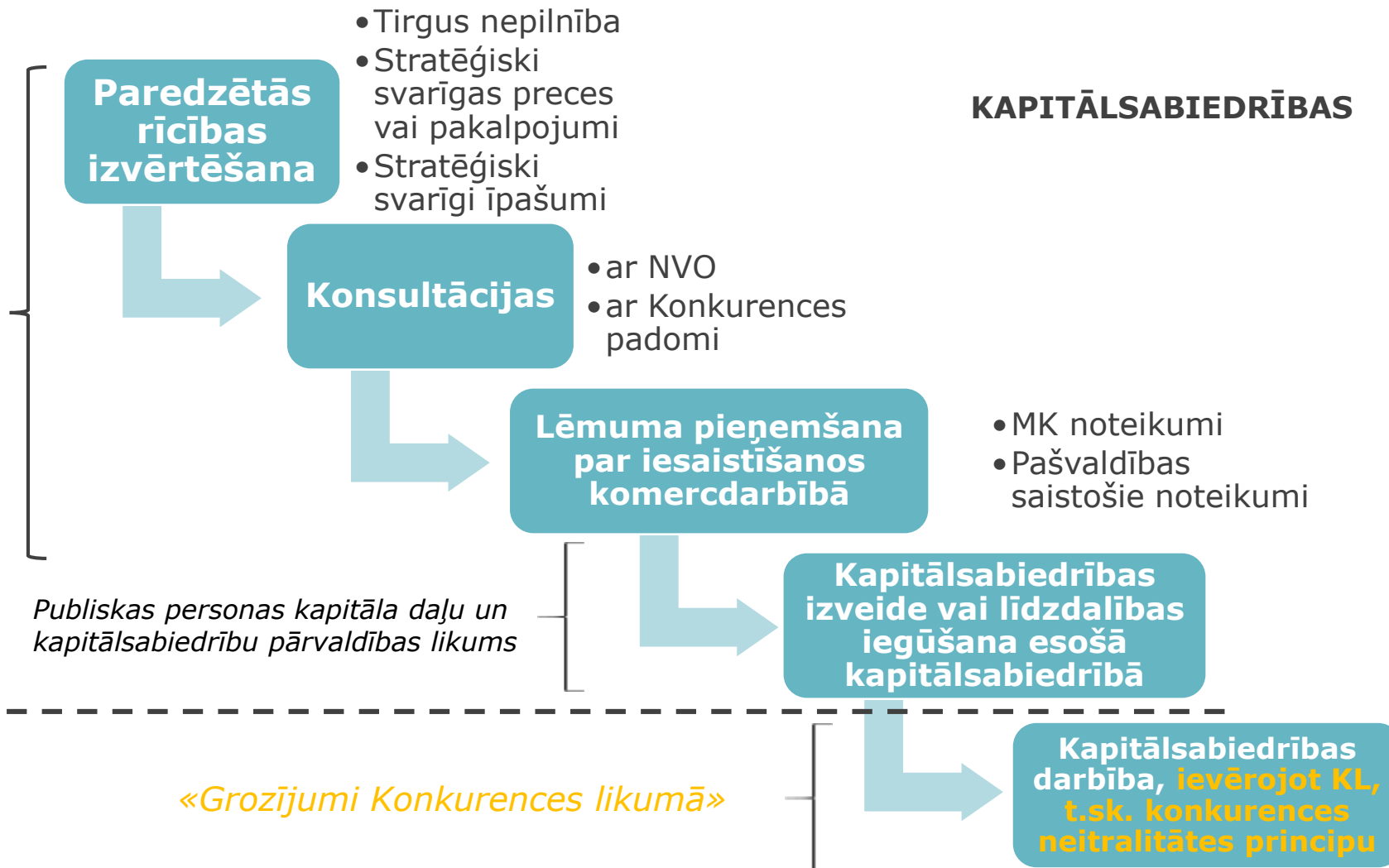
Dibinām kapitālsabiedrību

Atceramies ievērot konkurences neitralitātes principu!

VPIL 88.p. un KL grozījumu piemērošana

Tikai Valsts pārvaldes iekārtas likums (88.pants) skar kapitālsabiedrību dibināšanas, līdzdalības pārvērtēšanas un darbības paplašināšanas jautājumus

Konkurences neitralitāte

Konkurences neitralitāte - visām kapitālsabiedrībām (publiskām un privātām) jādarbojas vienlīdzīgas konkurences apstākļos.

Kapitālsabiedrības piederība publiskai personai vai publiskas personas iesaiste nedrīkst sniegt nepamatotas konkurences priekšrocības konkrētam uzņēmumam.

Konkurences neitralitātes vadlīnijas

<https://ej.uz/NeitralitatesVadlinijas>

Konkurences likuma grozījumi

Saeimā pieņemti 28.03.2019.

Pienākums tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādēm, kā arī kapitālsabiedrībām, kurās publiskai personai ir izšķiroša ietekme, savā darbībā nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci

(KL 3.panta otrā daļa) - spēkā no 23.04.2019.

Pārējie grozījumi spēkā no 01.01.2020.

Grozījumi Konkurences likumā

3. pants. Likuma darbība

(2) Tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestāde, kā arī kapitālsabiedrība, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, savā darbībā nodrošina brīvu un godīgu konkurenci."

14.¹ pants. Pienākums nodrošināt brīvu un godīgu konkurenci

(1) Tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, aizliegts ar savu darbību kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci, kas var izpausties arī kā:

- 1) tirgus dalībnieku diskriminācija, radot atšķirīgus konkurences apstākļus;
- 2) priekšrocību radīšana kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir tieša vai netieša līdzdalība;
- 3) darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū.

(2) Lai nodrošinātu šā panta pirmās daļas ievērošanu, Konkurences padome veic pārrunas ar tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādi, kā arī kapitālsabiedrību, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme.

(3) Lietu par iespējamo rīcības neatbilstību šā panta pirmās daļas prasībām Konkurences padome izmeklē un izskata saskaņā ar šajā likumā paredzēto pārkāpumu izmeklēšanas un izskatīšanas kārtību.

(4) Šo pantu piemēro, ciktāl konkrētā darbība tieši neizriet no citos likumos noteiktajām prasībām vai nav piemērojams šā likuma 13. pants.

14.² pants. Atbildība par brīvas un godīgas konkurences noteikumu pārkāpumu

(1) Ja Konkurences padome konstatē kapitālsabiedrības, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, darbības neatbilstību šā likuma 14.¹ panta pirmās daļas prasībām un pārrunu rezultātā neizdodas nodrošināt šo prasību ievērošanu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu.

(2) Pieņemot šā panta pirmajā daļā minēto lēmumu, Konkurences padome nevar uzlikt tādu tiesisku pienākumu, kas padara neiespējamu valsts pārvaldes uzdevumu, kā arī pašvaldības autonomo funkciju un pašvaldībai deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi.

(3) Konkurences padome ir tiesīga piemērot kapitālsabiedrībām, kurās publiskai personai ir izšķiroša ietekme, naudas sodu par šā likuma 14.¹ panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu līdz trim procentiem no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne mazāk kā 250 euro.

(4) Ministru kabinets izdod noteikumus par naudas soda noteikšanas kārtību, kuros paredz finanšu gada neto apgrozījuma aprēķināšanas īpatnības atsevišķiem gadījumiem, naudas soda apmēra noteikšanas kritērijus, kā arī atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

(5) Šajā pantā noteiktajā kārtībā aprēķināto naudas soda ieskaita valsts pamatbudžetā."

Likums Saeimā pieņemts 2019. gada 28. martā.

Valsts prezidents R. Vējonis

Rīgā 2019. gada 9. aprīlī

Aizliegtās darbības

Nenoslēgts aizliegto darbību saraksts.

Tiešās pārvaldes un pastarpinātās pārvaldes iestādei, kā arī kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir izšķiroša ietekme, aizliegts ar savu darbību kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci, **kas var izpausties arī kā:**

- 1.** Tirgus dalībnieku diskriminācija, radot atšķirīgus konkurences apstākļus.
- 2.** Priekšrocību radīšana kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir tieša vai netieša līdzdalība.
- 3.** Darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū.

Diskriminācijas aizliegums (KL 14.¹ (1) 1))

Aizliedz radīt atšķirīgus konkurences apstākļus.

Prasība:

Salīdzināmos apstākļos pret privātām kapitālsabiedrībām jānodrošina vienlīdzīga attieksme, neradot kādai no tām nepamatotas priekšrocības.

Piemērs Tirdzniecības atļaujas nepamatota atteikšana vienam no komersantiem.

Priekšrocības publiskas personas kapitālsabiedrībai (KL 14.¹ (1) 2))

Aizliedz radīt priekšrocības kapitālsabiedrībai, kurā publiskai personai ir tieša vai netieša līdzdalība.

Piemērs Pašvaldības siltuma uzņēmums ļauj nepastarpināti norēķināties par sniegto pakalpojumu pašvaldības namu apsaimniekotājam. Privāto namu apsaimniekotāju klientiem šāda iespēja liegta, un tie par siltumu maksāja apsaimniekotājam, kas tālāk norēķinājās ar pašvaldības siltuma uzņēmumam.

Tādējādi privātie namu apsaimniekotāji nostādīti nevienlīdzīgā konkurences situācijā salīdzinājumā ar pašvaldības namu apsaimniekotāju.

Tirgus dalībnieka izslēgšana no tirgus (KL 14.¹ (1) 3))

Aizliedz veikt darbības, kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana vai darbība tirgū.

Piemērs Privāts uzņēmums sniedz pašvaldībai autostāvvietu elektroniskās apmaksas pakalpojumu. Pašvaldības kapitālsabiedrība, uzsākot piedāvāt tādu pašu pakalpojumu, konkurentam liedz iespēju uz norēķinu automātiem izvietot informāciju par tā pakalpojumu.

Likuma prasību neatbilstības novēršana

Lietas izpēte – Konkurences likuma noteiktajā kārtībā

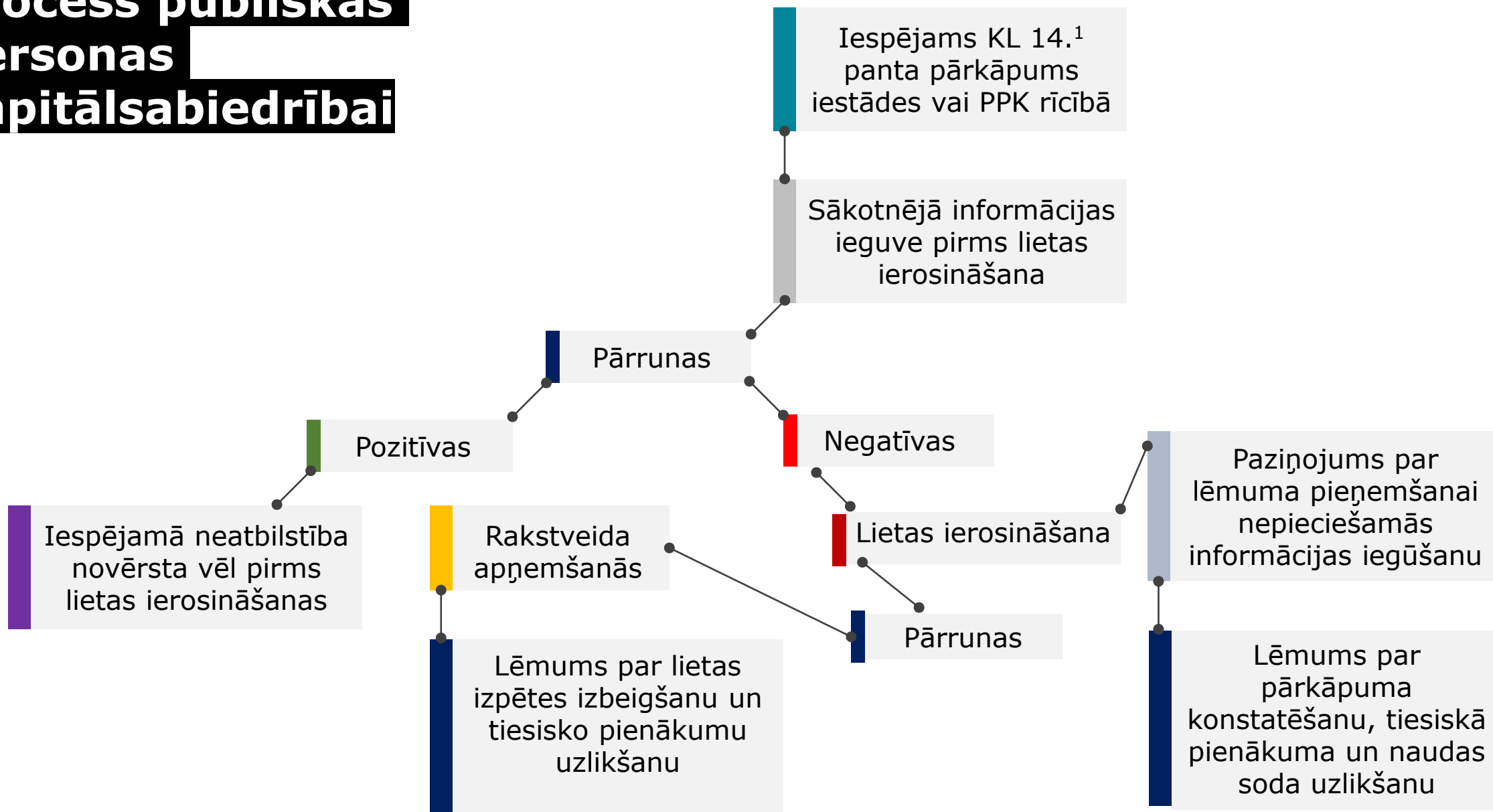
- KP ierosina lietu pēc savas iniciatīvas, ņemot vērā prioritātes, kā arī iespējamā pārkāpuma ietekmi uz konkurenci un būtiskām sabiedrības interesēm.

Pārrunas neatbilstības novēršanai

- Ja pārrunas nesekmīgas, KP ir tiesīga attiecībā uz kapitālsabiedrību pieņemt lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu

Attiecībā uz iestādi KP var vērsties hierarhiski augstākā iestādē

Process publiskas personas kapitālsabiedrībai

Lēmums par pārkāpuma konstatēšanu

- Tiesiskais pienākums (atturēties no konkrētās darbības, veikt konkrētu darbību, vai mainīt konkrētu darbību, lai novērstu konkurences kavēšanu).
- Naudas sods kapitālsabiedrībai līdz 3 % no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma (vismaz 250 *euro*).

NB

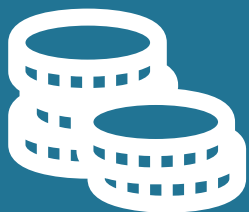
- 1.** Konkurences padome nevar uzlikt tādu tiesisku pienākumu, kas padara neiespējamu valsts pārvaldes uzdevumu, kā arī pašvaldības autonomo funkciju un pašvaldībai deleģēto pārvaldes uzdevumu izpildi.
- 2.** Atbildību nepiemēro, ja konkrētā darbība tieši neizriet no citos likumos noteiktajām prasībām vai ir piemērojams Konkurences likuma 13. pants.

«*Case study*»

Veco ļaužu pansionāts

Otrā daļa - konkurences neitralitāte

Darbību uzsāk privātais pansionāts

Pašvaldība ir pieņēmusi lēmumu visiem savas administratīvās teritorijas iedzīvotājiem, kas mitinās tās pansionātā, segt pašvaldībai piederošā pansionāta maksu pilnā apmērā

Augstākminētais netiek attiecināts uz privātā pansionāta iemītniekiem.

Atbilstoši Konkurences neitralitātei pašvaldība vajadzētu tādā pašā apmērā segt arī pansionāta maksu privātā pansionāta iemītniekiem.

«*Case study*»

Veco ļaužu pansionāts

Trešā daļa – līdzdalības izvērtēšana

Piektajā darbības gadā

Kas mainījies pašvaldībā konkrētajā tirgū – veco ļaužu aprūpes pakalpojuma sniegšanā?

Vai PPK ir jāturpina darbība?

Vai privātais bizness ir gatavs pārņemt pakalpojuma sniegšanu?

Izsole – vai investīciju atdeve tiks nodrošināta?

Pašvaldība nolemj

**PPK iziet no tirgus –
nododot biznesu
privātajam
caurskatāmā, atklātā
procedūrā**

**PPK turpina sniegt
pakalpojumus,
iespējams, uz noteiktu
termiņu**

**Varbūt - pārskata
apjomu, optimizē
darbību?**

Konkurences padome

Brīvības iela 55
tālr. 67282865
konkurence@kp.gov.lv

www.kp.gov.lv

Konkurences padome

